

DRAGOTIN KETTE:
NAŠI DIJAKI
BURKA V DVEH DEJANJIH

KOT LITERARNO-HISTORIČEN PRISPEVEK
OBJAVIL OB PESNIKOVI PETDESETLETNICI

DR. PAVEL STRMŠEK

V MARIBORU 1926

Založila knjigarna V. WEIXL v Mariboru
Tiskala Mariborska tiskarna d. d.

OSEBE :

Koren, kmet
Smukovič, }
Lipovec, } dijaki
Mandelc, }
Modrijan, }
Vodopivec, krčmar
Ambosolar, prodajalec srečk
Come=sta, Lah
Podplatar, čevljar

94043

Q 1868 / 1950
FHC

V ostalini graškega vseučilišnega profesorja dr. Karla Štreklja se je našel zvezek z napisom: »Naši dijaki. Burka v dveh dejanjih, spisal Drag. Kette«*). Kettejevo ime pa je žal zelo poškodovano, naravnost nečitljivo; pripisal ga je vnovič neki A. (Anton, Andrej?) Štrekelj s pripombo, da je on Kettejevo ime izbrisal tako na naslovni kakor na zadnji strani rokopisa.

Pisali sta očitvidno dve roki. Prvi pisec se je trudil lepo pisati (rokopisa strani 1—24), medtem ko je drugi, — po pisavi najbrž Kette sam, — bolj hitel (strani 25—30). Med obema deloma so iztrgani trije listi, znamenje, da je konec prenaresen; Kette pač ni bil zadovoljen s prvotnim koncem in ga je popravil.

Burka, ki nima posebne literarne vrednosti, je prirejena naravnost za dijaški oder, saj ne nastopa niti ena ženska oseba. Morda bo ta-le izdaja komu oživila spomin, da nam pove, kedaj in ob kaki priliki je Kette to burko napisal.

Dr. P. St.

*) Prim. Ljubljanski Zvon 1918, str. 297.

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

(Dijaška soba: po stenah majhne slike, v sredi miza s stoli. Na mizi so razmetane knjige. Kmetič potrka, ker se nihče ne oglasi, vstopi).

K m e t. No — kje pa so vsi, ni-li nobenega doma? Nekoliko znano se mi zdi, mislim, da je tukaj naš »štedent« nastanovanju. Tristo zelenih! vse bi mu lahko pokradel.... No, no — pobožni pa so, ta-le mati božja — (gleda na cesaričino podobo) — je prav lepa. Bog ve, kdo jo je naslikal. Nekaj pa je vendarle pozabil, »šajna« ji ni naredil. Pa imajo toliko knjig, nikoli jih nimajo dosti; oni dan sem moral zopet jedno kupiti našemu »štedentu«, pa je rekel, da bode v kratkem zopet drugih treba. No danes jih bom že lahko, saj je bila dobra kupčija... Pa res ni nobenega doma, kje so vendar?

Drugi prizor.

M a n d e l c: (vstopi) Kaj pa je oče?

K m e t: K Jaki sem prišel, saj je tukaj na stanovanju, ne-li?

M a n d e l c: H kakemu Jaki, kako se pa piše?

K m e t: I—k našemu Jaki, prav Jaki, saj poznaš našega Jako, ne, ki »štedira« za gospoda? Pa v »gamazjo« hodi.

Mandelc: V katero »gamazjo« pa, pa ne v deveto na Vrhniki?

Kmet: Ne, ne, naš Jaka hodi v Ljubljani v šolo, tukaj je pa menda na stanovanju, ne?

Mandelc: Jaz Vas ne razumem.

Kmet: Saj me tudi ni treba, samo to mi povedi, če je tukaj na stanovanju naš Jaka?

Mandelc: Vrag Vas razumi, no pa radi mene — naj bo tukaj na stanovanju kaj pa imate žnjim?

Kmet: Nič nimam žnjim — prav čisto nič, le nekaj mu hočem dati denarja za njegove »bukve«. Te »bukve« so neki prav drage — saj ko bi ne bilo treba denarja šteti zanje mislim, da bi ne bile drage, saj zá-me ne — na in zadnjič je hotel po vsej sili izmlesti iz mene križavec, ko še reparja nisem imel, danes bode gotovo hotel imeti mesto enega dva, za-to bo povpraševal, kako debel imam mošnjiček, . . . to že jaz vem, le tega ne vem, kje je Jaka, zdaj mi povej hitro, kje je, ker meni se mudi.

Mandelc: Se li Vam zelo mudi?

Kmet: Najrajše bi bil že odtod, zelo, zelo se mi mudi.

Mandelc: (na stran) Nekaj mi roji po glavi, o ko bi bil Smukovič tu! (glasno) Dragi moj »ne vem, kako Vam je ime« . . .

Kmet: Korén, korén.

Mandelc: Toraj dragi moj koren, nekoliko, samo nekoliko počakajte, v trenutku sem tu in Vam povem, je-li Vaš Jaka doma ali ne. (Odide).

Kmet: Po ongavi se... Mm, mm, jaz, kar nič ne razumem teh-le »študentov« z nosovi na cvikarjih, vse narobe razumejo in narobe povedo in narobe vprašajo; ha, zdaj me vpraša ta-le škric, kako je mojemu Jaki — saj ga bo še pokvaril in ob véro spravil, jaz prav nič ne zaupam takim frk, frk. — pa me vpraša, kako mu je ime, potem pa še, kako se jaz pišem, kaj to njega briga, to samo meni »mar gre«..... Klobuk pa moram vendar-le kam natakniti, sicer mi zna še to kdo oponašati, da v svoji zarobljenosti, še tega ne vem, da moram »pokrivalo« sneti raz glavo.. ha, ha pokrivalo, pokrivalo je tudi to, rekel bi jaz; (kaže na pipni pokrovček). Ta šmentana gospoda bi, mislim, tudi ne bila preveč zadovoljna, če bi temu-le pokrivalo odtrgal (kaže na tintnik); samo kmet mora povsod se odkrivati in mahati s klobukom, kakor bi hotel vrabce strašiti. Pa naj bo, če že ni drugače, kam ga pa hočem obesiti? Tu bi ga djal, (miza) pa mislim, da se ne spodobi, ko bi ga nad ogledalo nataknil, bi zopet ne bilo prav, tukaj boš, je najbolj pripravno mesto zanj. (Ga natakne na svečnik). Tako, sedaj pa hočem čakati Jaka — no, kaj saj menda že gré.

Tretji prizor.

Mandele. Modrijan in Smukovič nastopijo).

Mandele: Toraj razumeš?

Smukovič: Ta jest rieč osibiljna, pravijo braće Hrvati.

Mandele: Reci raje smešna.

Smukovič: Smešna, hm, kakor jo vzameš, od ktere plasti jo gledaš, reče naš kmet.

Kmet: (zase) Kaj pa imajo ti?

Smukovič: Če se zvrše nam po godu, je smešna, če nas pa zalotijo v tej smešnici, je pa bolj podobna tragediji nego li burki, kakor pravi moderni svet.

Mandelc: Jaz bi pa vendar-le rekel da je smešna.

Smukovič: A—a, že vem, kam pestaco moli pravi gorenski kmet. Vsekako, vsekako je smešna, le da je v nasprotnem slučaju smešna za kmeta...

Mandelc: Pst! ne govori preglasno... Toraj?

Smukovič: Sicer pa... naj bode. Premislil sem to reč. Če Bog da i sreča junaška, kakor pravi Hrvat, ne more nam spodleteti. Kje pa je kmet?

Mandelc: Obrni se!

Smukovič: A da, Bog daj srečo, oče Koren!

Kmet: Bog daj. Bog daj, no kaj je z Jako, kje je?

Smukovič: Čujte, samo nekaj bi Vas rad vprašal, kako se pa piše Vaš Jaka?

Mandelc: (vmeš) Saj še sam ne ve.

Kmet: (za-se) Sedaj že spet ta! (glasno) Jaz te ne razumem.

Mandelc: No vidiš?

Smukovič: Jaz bi samo to rad vedel, kako so gospod fajmošter zapisali Jaka v krstne bukve, saj to že vem, kako se piše.

Kmet: A tako! Jaka Brkeviš so zapisali rajnki gospod fajmošter, Bog se

ysmili čez njihovo dušo, ja, ja, Jaka Brkeviš.

Mandelc in Smukovič: (smeje) Ha, ha, Jaka Brkeviš, noster collega, studiosus generosu !

Smukovič: (Mandelcu) No vidiš, kakor si ti prej rekel, treba le vedeti, kako se mora vprašati. (Kmetu) Dobro, dobro, oče Koren, prav imate. Vaš Jaka je tukaj na stanovanju, in vendar

Mandelc: (za-se) Ni tukaj.

Kmet: Kaj je zopet? In vendar, in vendar...

Smukovič: In vendar ga morate še-le čez eno uro videti, sedaj je v šoli.

Kmet: V šoli? Hm!... (hitro) Zakaj pa vi niste v šoli?

Mandelc: Mi, mi, hm...

Smukovič: Mi, mi?... (hitro) Dares je najin god, zato pa imava midva prosto, Vaš Jaka pa ne.

Kmet: Danes je sv. Jurij na konju, kaj sta vidva oba Jurja?

Mandelc in Smukovič: Obá.

Mandelc: (za-se) Ti pa še posebno.

Kmet: Jaz sem tudi Jurij. (Dijaka se namežikujeta). Toraj še-le čez eno uro pride Jaka?

Smukovič: Čez eno uro, da. Če pride čez jedno uro zopet sém, ga skoraj gotovo dobite domá.

Kmet: Če že ni drugače... naj bo. (gre do vrat) Saj res, moj klobuk bi kmalu pozabil. Toraj čez jedno uro! — Zdravi ostanite, fantje! (odide).

Mandelc in Smukovič: Zdravi, oče Jurij Koren!

Smukovič: Ha, ha, ha! Trije Jurje smo že, še četrtega je treba poiskati. Jurij, Jurij, Modrijan!

Mandelc: Lepo te prosim, Jurij pa Modrijan!

Smukovič: Kaj pa da, kaj pa da, Modrijan!

Modrijan: (se prikaže pri levih vratih) Kdo me kliče?

Smukovič: Hitro sem stopi!

Modrijan: Kaj kričiš kakor žrjav?

Smukovič: Res tako pravijo kmetje, — toraj nekaj smešnega ti imam povedati...

Modrijan: In to meni, Modrijanu? ne, ne, to je pa že preveč. (Hoče oditi).

Smukoviču Mandelc: To je šarmantno!

Smukovič: Da, tako rekajo Francozi... ali Modrijan, saprament, počakaj vendar, da spregovorim, potem šele na dan s tvojimi ciniškimi nazori; kaj ne, ti ne odobruješ reka: Primum vivere, dein philosophari?

Modrijan: Kratko in malo — ne!

Smukovič: Mit Respect! Kaj pa k temu porečeš: ali raje prebiraš Kanta ali raje vince piješ — á?

Modrijan: Res Kant je vse časti vréden...

Mandelc: Norec.

Modrijan: (zaceptá) Možak, vendar priznavam rad, da bi ga sedaj kaj rad zamenjal za kupico sladke bržanke ali kislega dolenca.

Mandelc: To jest: primum vivere, dein philosophari.

S m u k o v i č: Skoraj da. — Toraj dobro, Modrijan, sicer si šel s svojimi besedami v kontroverzijo, vendar vidim, da si res Modrijan, kjer treba razločevati med idealizmom in realizmom. Prav resnično me veseli, da si v tvoji osebnosti mršavi Diogen in kuštravi Dijoniz tako pristržno stiskata roci, kakor nedolžni otroci...

M a n d e l c: Glej ga poeta!

S m u k o v i č: Sicer Modrijan in poeta!.... vendar, poslušaj me Modrijan, kaj in kako bi pel v tem slučaju Prešeren:

Kdor hoče var'vat peč s sosedom psom
in botro mačko,

In v Indijánarciah se klati z Indijani,
Ne branim mu, Mart sréčo daj junačko!
Z meno pa drugi pojdite, tovarši zbrani:
Kdor rad obira, kar drži se krače,
Kdor pije rad dolénca, jé kolače,
Z meno naj gré, tak' se ga b'mo navlekli,
Da psu b'mo boter, mački botra rekli.

M a n d e l c in M o d r i j a n: Izvrstno! izvrstno!

S m u k o v i č: Toraj ste zadovoljni s tem predlogom?

M o d r i j a n: Predlog je lanko sprejeti, in ga tudi sprejememo, ali druga je, ga tudi sréčno izvršiti...

S m u k o v i č: Hic Rhodus hic salta, kakor pravi Latinec, kaj ne da, ha, ha, ha. Tisto pa naj te nikar nič ne skrbi, povedal ti bodem pozneje svoj načrt in prepričan sem, da ti bode ugajal.

M o d r i j a n: Če mi bodeš pozneje povedal, bom tudi pozneje poslušal in pozneje tukaj bil, sedaj me ni treba. Imam

namreč še jeden odstavek prebrati, ki razpravlja in popolnjuje Kopernikov dokaz da se zemlja res okolo sonca suče.

Mandelc: De revolutionibus...

Modrijan: Da, da! Tudi Berenštajna bérem, zato te za ta čas ostavim. Na zdravje!

Mandelc: Jaz bom pa kar tukaj bral mojo ljubo Vesno,... res to ti je kratkočasno berilo,... pa duhovito, duhovito!

Smukovič: (za-se) Danes je pač ne bodeš bral. (glasno) Toraj duhovito?

Mandelc: Če rečem krasne novelice in novele. izvrstne pesmi in izborni vestniki, in vse to v odlični slovenščini, in zraven vsega tega izdajajo ta list — dijaki.

Smukovič: Meniš?

Mandelc: Prav nič ne menim jaz to vem za gotovo. (Smukovič zanikuje) No pa ne! Saj sem še jaz med njenimi sotrudniki, da veš.

Smukovič: Tako? Potem mora biti pa res izvrstna vsebina tega lista. Sicer pa že imé »Vesna« mojim ušesom nič kaj ne prija. jaz bi dal listu ime »Jesen«.

Mandelc: Ali lepo te prosim, Jésen pa mladina. cvetje pa...

Smukovič: Pa sad. Da, da, bojim se da dobe tudi v tvojej Vesni le preveč cvetja. pa nič sadja. Pa pustimo to. le toliko bodi še omenjeno o tem, da tvoje Vesne ni domá. vzel jo je namreč Jaka Brkeviš.

Mandelc: Kje je moja Vesna?

S m u k o v i č: Naš studiosus generosus jo je vzel.

M a n d e l c: Kdo je vzel mojo Vesno? (Jo išče).

S m u k o v i č: Jaka Brkeviš. Saj pravim, da si ravno tak, kakor tisti Ribničan, ki je v dolini konja iskal; ko so mu pa povedali, da ga ni tam, je rekel: Sej dobro vaju, da ga nej v taj dalini, pa ga vse anu grem iskat.

M a n d e l c: E, da jo daješ takovemu tepcu res, človek se bi najraje jezil.

S m u k o v i č: Pojdi, pojdi! Raje reci: Kosmata kapa, danes ga pa moram imeti pod kapo, pardon, pod klobukom, če se tudi vsi štirje elementje na glavo postavijo, pa zapojva jedno: (poje):

Dopoldne ob osmih, popoldne ob dveh
Trepečem in trésem se v šolskih klopeh,
Profesor, vzlasti pa v pasjih me dneh
Fiksira kot htel bi odret me na meh.
Me vpraša al prazno je v mojej butici,
In ko plačeval bi jih po desetici,
Besede ne spravi iz mene nobene
In s kljuko - pét me nazaj v klop nažene.
Hvala Bogu, da so mu prijazne Vile
zvon sile naklonile, ni res, Mandelc — ti
si že skušen v takih rečeh?

M a n d e l c: (ga ne posluša, ampak gleda skozi okno) Že nazaj! to je pa čudno.

S m u k o v i č: Kaj je čudno?

M a n d e l c: Menda se motim. E nič, nič.

S m u k o v i č: Hm, nič se mi ne zdi tako čudno. A pač pač! takrat se mi pa res zdi nekako čudno. kadar v želodcu nič ni in na krožniku nič, imaš prav ...

ali pa v mošnjičku denarja nič, prav res, nič je čudno, ali pa, ali pa če v šoli nič ne znam... a bikus (se vdari), takrat se mi pa res nič čudno ne zdi, pač pa profesorju, jaz namreč pravim: Kar se Anže...

Mandelc: Kaj blebetaš? Raje poglej skozi okno, če hočeš videti našega kmeta. — s tvojim planom ali črtežem ali načrtom pa menda ne bo nič, kaj?

Smukovič: Saj res, zlodja! Hitro, hitro pojdi z meno, da se pogovorimo. (Odideta).

Četrti prizor.

Kmet vstopi: O tristo zelenih hudičev, to si pa ne bi mislil, da je Ljubljana tako čudno mesto. Grém, grém skozi Špitalske ulice, pridem do neke stare branjevke blizu ene cerkve, pa jo vprašam: Mamica rečem, mamica, vi gotovo veste, kje zlato prodajo po prav nizki ceni. Pa vi, botrica, bi mi tudi morebiti vedeli povedati za kakega padarja ali pa dohtarja, kakor jim po Ljubljani pravijo. O ja, mož, pravi, vem, vem, če hočete kaj zlatenine kupiti, kar maravnost jo mahajte po trgu, bodele že kaj zlatega videli, dohtarja pa dobite tam konec ulice, veste mož. Vem, vem pravim, Bog plati Vam, mamica, pa grém;... kmalu bi se spodtaknil na tistih kroglah, toraj zakolnem, Bog pomagaj, človek si ne more kaj jaz zakolnem: hudič! »O Ježeš, za pét ran« se oglasi za mojim hrbtom neka babura, kaj preklinjaš Boga, ti spaka vražja ti! A ja, si mislim, pred cerkvijo se ne sme kleti, pa se ne smé. Hitro jo pobrišem k dohtarju. Jaz sicer

sam ne vem, po koliko stopnicah sem kobil do njega, ali sem tudi vse pozabil. Komu se pa tudi ne bi v glavi zméšalo, če kaj takega doživi. Jaz pridem k doftarju pa mu pravim: Gospod, mene glava dostikrat prav zelo boli pa trga me, trga. Pa ste močen, me vpraša. Za métat se pač nobenega ne vstrašim, gospod, sem rekel. Kdo bi si pa tudi mislil, da se bom moral s takim pravim živim vragom metati. (se prekriža) Bodete pa držali, pravi zopet doftar. Makari 5 centov. A—a?! ostrmi, tega se pa ne bi nadejal, no — potem pa bodete že lahko to držali, pravi in mi da dva klinca v roké. E gospod, nikar norca ne brijte z meno, mu rečem, a on: le držite, le držite! I, kaj bom držal, pravim, ne, držal pa ne bom, čemu? in hočem preč zagnati. E, nič ne bo, se sméje doftar. In res, jaz se vstrašim, vrag me drži kot klop, ko smola.

Pusti me zlodi, kričim, doftar se mi pa smeje: E, saj sva prijatelja in vrag mi začne potrésat roki. Za fajfo tobáka ti dam, če me pustiš, zavpijem, ali zdaj je bil »spodnji« šele vesel, zdaj, ko sem mu obljubil fajfo tobáka. Kar v kvišku me je vzdignil, pa zopet na tla vrzel, pa kolikokrat, kolikokrat — jaz sem mislil, da sem v peklu... Kar najednokrat pa je vse ponehalo, jaz sem »spustil, ali prav za prav tiste dve »špulci« ste spustile méne, jaz pa bežal na mile majke, da sam ne vem kako in kam. Še zlato buciko grém kupit, pravim, potem se pa grem Bogu zahvalit za rešenje iz oblasti satanove. Vidim zlat »talar«. Tukaj, pra-

vim, bo zlatar, vstopim in... Ali bi radi držali, me vpraša nek škric z lasmi, kot bi jih mačka polizala, ali bi držali? Ne držati pa nočem več, pravim, sem dosti jedenkrat, pa nikoli več, se obrnem in grém. Tu že ne prodajajo zlatanine. E pa grem prej v cerkev, si mislim; bom vsaj videl mašo in kakega gospoda, da je res gospod. — Ali, v Ljubljani je že tako! Komaj stopim čez cerkven prag, kar mi pridejo štirje »Bog si ga vedi kdo z luninimi krajci pod brado, pa me vpraša jeden: Kaj češ? Moliti sem prišel, prositi sem prišel Bo... Tukaj se nič ne moli in prosi, se zadere nad mano, ali ne veš, da je prosjačenje prepovedano. Saj nisem berač. Kdo pa si? Jurij iz Skokovega. Kako ti je priimek, kje imaš »pás« in tako dalje, in tako dalje... méni se je zopet vse zmešalo v glavi. Odpeljali so me — sam ne vem kako in kam. našteli so mi jih — sam ne vem koliko, in potem vender končno izpustili, da sem zopet tu. In vse to v tako kratkem času. Oj ti pasja Ljubljana!... (V sosednjej sobi se začuje petje)

Stoji, stoji Ljubljan'ca

Liubljan'ca, dolga vas . . .

Stoji...

Presneto dolga vas je res, pa je.

Na sredi te Ljubljance

Je lip'ca zélena...

Na sredi...

Nekaj pritlikavih kostanjev pač, lipe
pa nisem videl nikjer.

Pod lipico zeleno

Je miza kamnata

Pod lipico...

Morebiti mislijo tisto v tistej c rkvi, katere se moj hrbet ne spominja kaj radostno... Ali Jaka, po kaj si pa prišel sem, da morebiti té norce poslušáš?! Hej! odprite! kje ste vi, kje je moj Jaka? (bije na duri).

Smukovič: (name žikuje ostalim)
Ali ga niste srečali?

Kmet: Koga?

Smukovič: Kmalu za Vami je prišel. Mi mu rečemo: Tvoj oče te je iskal. Potem pa ga morem iti v gostilno iskat, je rekel.

Mandelc: Notri ga gotovo dobim, je rekel.

Modrijan: Da, da, tako je rekel potem pa je zlezel v suknjo...

Kmet: K ko suknjo, saj je še nima. Ho! ho! Ne boš Jaka! Res vlaai me je prosjačil za-njo, češ v Ljubljani ima vsaka š ma suknjo. Ne, ne, sem mu odvrnil, ne, ne, kadar boš gospod, takrat boš imel suknjo, pa lepo dolgo, črno suknjo, se » ido«  fudrano«, sedaj pa ne. O ne, moj Jaka nima suknje, ampak samo precej dolg jopič, to pa še ni suknja.

Modrijan: Je  e res, v jopič se je oblekel, jaz sem se zarekel. No, potem pa je šel Vas iskat.

Kmet: Kam pa?

Mandelc: K zlat... (Smukovič ga vdari po ustih) O jej!

Smukovič: (bolj tiho) Kaj smo se zmenili? (Glasno) Vi vprašate, kam Vas je šel iskat? To Vam pa skoraj ne moremo povedati natančno, to se pravi, kako se pravi pri tistej gostilni, kajti mi smo

sploh malo znáni v gostilnah, ni-li res Mandele?

M a n d e l c: Ne malo, — ampak čisto nič.

S m u k o v i č: Da, tako je, prav govoriš, prijatelj. Mandele, mi nismo čisto nič znani po gostilnah, le za to gostilno vemo, kje stoji, za imé pa tudi ne vemo.

K m e t: Glejte, glejte! Kako pa hočem sedaj dobiti Jaka?

S m u k o v i č: In če že ni drugače, pa grémo mi z Vami in Vam pokažemo gostilno... ali pa... fantje.. pojdimo tudi mi jedenkrat v krémo, zato ne bode še ogenj v strehi, kaj mislite?

O b e d v a: Naj bo, jaz pojdem.

S m u k o v i č: Dobro. Pa vi pojdete tudi z námi, da dobimo Jáka; kar bo treba, bomo že mi plačali za Vas — ali ste zadovoljni?

K m e t: Ja, pa ne bo prišlo nič iz tega?

V s i: Čisto nič!

K m e t: I nu!

S m u k o v i č: Oho, wir foppen unsern »Jaka«.

O b e d v a: Jawohl. —

K m e t: »Versték« sich.

(Zastor pade).

Drugo dejanje.

Prvi prizor.

(Gostilna: na levo miza, na desno v kotu manjša miza. Po stenah druge slike).

Krčmar: (Briše po mizi). A, te presnete muhe, na!... tu imaš. Saj pravim: muh dosti, pivcev malo, pa si krčmar opomori, če si moreš. Kar stopil se bi jéze, da v tako vročem poletji ni nihče žejen razun muh. Res je sicer, da beséde mičejo, vzglédi pa vlečejo, in jaz mislim, da to delam; pred mojo hišo Bog roko ven moli in zraven je velika deska z napisom: »Pri zlatem sodčeku«, tu notri sem pa jaz sam »mušter«, mesén sod, in tako jih tudi z zgledom vlečem v svojo pivnico, in vendar... (žalostno)... nič ne privlečem. Moj Bog, vino je res mizerab'le, ali je naturno, to se pravi z naturno vodo pomešano; i kdo bi mi pa mogel to očitati, kdo? Hišni davek, zemljiški davek, carina, dac, vse to treba plačevati, kdo naj pomaga krčmarju, če ne voda. Voda je ja zdrava in za vse dobra, še celo za zdraviti; če sme dobiti gospod Knajp (Kneipp) za samo čisto vodo toliko denarja, zakaj pa jaz ne bi smel, ko je vendar moja voda z vinom zmešana. A — nekdo gre!....

Drugi prizor.

Dijaki (nastopijo drug za drugim):
Dober dan, očka krčmar!

K r ě m a r: Bog daj, Bog daj, gospodje, s čim vam morem postreči? Imám dobrega Istrijana...

S m u k o v i ě: (kmetu) Dobrega Istrijana.

K r ě m a r V o d o p i v e c: Kislega Dolenca...

S m u k o v i ě: (kmetu) Kislega Dolenca, ah!

V o d o p i v e c: Sladko Bržanko.

S m u k o v i ě: (kmetu). Sladko Bržanko, ah!

K m e t: A — pojdite k vragu, — kje pa je Jaka?

V o d o p i v e c: Jaka? Jaka! Jaz ne vem za nobenega.

S m u k o v i ě: (kmetu) Ne bodite tako silni, Jaka že pride, ali je pa že tukaj, morebiti se je kje na potu zametil, le verujte mi najbrže se je na potu zametil.

K m e t: Hni, hm!

V o d o p i v e c: 'Toraj, gospodje!

M a n d e l c: Saj res. pa prinesite »ga« en bokal dolenca, kaj bode no tukaj stali kakor štori, le na mizo z njim!

V s i: Le na mizo ž njim! (K r ě m a r odide).

S m u k o v i ě: Tako, sedaj se ga bode mo pa napili. Da, prijatelji, skoraj sem pozabil, kake barve je vimo, že od pustnega torka ga nisem videl... to je zlo!

M a n d e l c: To ni nič čudnega, če ga nisi videl od pustnega torka, jaz ga pa celo od zadnjega »barfa« nisem ni videl, ni okušal; to je žalostnejše, ni-li res?

Kmet: (zamišljeno). Da, da, to je res žalostno.

Modrijan: No - no! ga bode te pa sedaj, bode te pa še bolj veseli, kajti »incunda est memoria praeteritorum malorum,« le gledite, da ne bode te tako pijani, kakor Bacchovi satiri...

Kmet: Kdo so pa ti štirje?

Modrijan: Ne štirje, ampak satiri, ki so bili tako pijani, da so se po tleh valjali, med seboj so pa imeli tako debelega moža, da še hoditi ni mogel in so ga mogli na sodu voziti.

Kmet: Jejheta, ta je bil pa kamelec. (Krčmar pride).

Krčmar Vodopivec: Alo, fantje, dolenca Predlanskim sem ga nakupil in ne verujem, da bi boljšega dobili v Ljubljani. Ne, da bi rekel, vsak berač svojo mavho hvali, le pokusite! (Dijaki točijo in si napivajo):

Vivant studentes,
Pecuniam non habentes,
Atamen... bibentes!

Kmet: Sapramentes, to je pa latinsko, kaj ne da?

Smukovič: Seveda, to je latinsko.

Kmet: O, saj jaz sem znal tudi že latinsko. Ko so živeli še ranjki gospod fajmošter, sem jim stregel pri maši; takrat sem tudi jaz znal latinsko — saj kako me je pa tudi »mežnar« lasal, ker mi ni šlo v glavo, no — sedaj sem pa že vse pozabil.

Mandelc: Torej »mežnar« vas je učil?

Kmet: Primaruha, kako pa je tudi znal on vse molitvice, pa še tisti »kofe-

tar« pa »sevščipnejat«! posebno zadnji je meni delal preglavice. Kolikokrat me je radi tega »sevščipnijata« zlasal in uščipnil, sam ne morem povedati ... To-le vino gre pa v glavo, a z Dolenjskega ga imate, oče? (Gre h krčmarju).

K r č m a r: Da, z Dolenjskega. (Se začneta pogovarjati).

S m u k o v i č: Kaj bomo le pili?

M o d r i j a n: Norci bi bili.

M a n d e l c: Res je, že nek nemški pesnik(?) pravi:

Wer nicht liebt Wein .. und Gesang,

Der ist ein Narr sein Lebenlang.

Torej zapojmo kako okroglo!

1. Pijmo ga, pijmo.

Dokler živimo

Saj ne dobimo

Kaplje ga tam.

2. Vince iz glave

Sitne zabave,

Grenke težave

Vedno spodi.

3. Le ga nalimo,

Le ga popijmo,

Le ga nažgimo

Polni bokal.

4. Vince rumeno,

Čisto in sladko,

Teče prav gladko,

Pijmo ga le!

K m e t: Sakraštern, vi pa požete lepo!
Ali tisto pa znate »Je pa davi slanča pala?«

M a n d e l c: Seveda jo znamo pa jo zapojmo:

Je pa davi slanica pala,
Na zelene travniče,
Pa mi vse je pomorila
Vse prežlahadne rožice,
La, la, la . . .

(Ko se poje »la, la, la,« začuje se zunaj
petje Comesta-jevo, pozneje pa žvižga-
nje narodne talijanske pesmice: Voga,
o voga!)

Tretji prizor.

Comesta: E, šaprament, ma kmalu
bi ga padel, dobrega dan, gaspudi!

Več dijakov: Bog ga daj!

Krčmar: Ali bi vam mogel s čim
postreči, s pijačo morebiti ali jedjo?

Comesta: Ma ja, ali imate forže del
artičokuli ali pa del brokuli?

Krčmar: O sveta pomagalka! jaz
ne poznam nobene takove jedi, kakor jih
hoče ta Lah. Bes ga plentaj!

Comesta: A—a, polenta, si, si, ima-
te polento, no ma ja, pa dajte en mežo
porčija polenta pa en kvartin del vino!
Capiši?

Krčmar: Nič ne kapiši, nič, mi ne
znamo delati polente.

Comesta: Ma non? No, pa mi ga
prinešte en porčija di caccio (kačo)!

Krčmar: Kaj. Kačo?!

Modrijan: Oče krčmar, on misli en
porcijon sira.

Lah: Ma tako ga je, si. (Krčmar odi-
de). O pa vi ga znate taljanski, signor?

Modrijan: Pocco, pocco!

Comesta: Si.

Modrijan: Le kolikor sem se na-
učil v šoli.

Comesta: Si. (Sede k Modrijanu in kmetu).

Modrijan: Tam pa tako vjamem le kako besedo.

Comesta: Si. Seveda, seveda, v ško-li ni ga nič... Ješ šem ga mu (imel) od enga pišulina, pa ga je tudi hodil v ško-lo, ma se ga ni nič nauču.

Smukovič: (ki se je dosedaj skmetom pogovarjal). Nič? Potem pa je že imel trdo bučo.

Comesta: Cosa? Ti imaš trdo bučo pa ne moj pišulin, on, on je imel jako, jako brihtnega buša.

Mandele: Jaz pa tudi pravim, da je imel jako brihtnega puša.

Comesta: Ekola, ma si ga vidu (k Smukoviču)? Ali ga ni reš? Pa počakaj, ti ga bom ješ povedal, kako ga je, on imel brihtnega buša.

Comestá: On ga je imel brihtnega bušo, ma (jokaje) ga mu je blo to v mižerijo... Vi, sinjori, vešte, da se ga morajo drva odrezati, kvandar ga začno rasti. Moj pišulin pa ga bil brihtna buša, pa vzame m—m—m— tako za rezat, pa ga spleza žvelto na drvo, mu pa ga sede na vejo in začne rezat. O mižerija, ko ga je odrezal vejo, pa ga je padel na tla...

Smukovič: A, toraj vejo je izpodrezal, na kateri je sam sedel. No potem ga je imel res brihtnega bušo, ha, ha, ha! (Vsi se smejo).

Comestá: Ma zakaj se ga smejate?

Smukovič: Zato, ker ga je bil vaš pišulin »butel«.

Comestá: Ma kaj, ma kaj, naj se ga tisti bojé, ki pravi da je on »butel«!

Smukovič: Koga se naj boji?

Comesta: Ma mene se ga naj boji... (Kmet vdari s steklenko ob mizo, kličeó vino, Lah se vstraši:) O, saj ga nič nečem, gospudi. Prego, prego, o saj nobenemu nočem nič.

Smukovič: Kdo vam pa kaj če?

Comesta: A ne? Si, si, naj kdo kaj reče mojemu pišulinu, jaz pokazal. — (Vstane od mize). (Kmet odide na stran).

Četrty prizor.

Čevljar in prodajalec srečk nastopita).

Dijaki: (osupli) Naš čevljar!

Mandelc: (Smukoviču) Koliko si mu dolžán?

Smukovič: Dve dvojači, pa ti?

Mandelc: Jaz? Jaz pa tri!

Modrijan: Jaz pa vse modro naredim samo to nisem prav naredil, da sem se zadolžil pri tem oderuhu za 5 dvojač.

Mandelc: Na, v lep škripec smo prišli!

Smukovič: Treba jih kaj zamotiti, te ljudi. A, bene veste kaj? Ambosolar je tu, začnimo o srečkah govoriti!

Mandelc: Uganil si jo, brate: (Čevljarju) O, bog vas živi, gospod Podplatar, bog Vam daj srečo.

Čevljar: Kože so drage, gospodje, kože, pa usnje ima pravo draginjo.

Mandelc: Bo treba kaj staviti!

Modrijan: Poskusite, gospod Podplatar, pri nas je tudi en čevljar stavil, pa je dobil dvajset tisuč!

Čevljar: A? Primaruha, to pa ne bi škodilo, pa kdo, pravite, je bil?

Smukovič: Čevljar, gospod Podplatar. Poskusite še vi, jaz vam iz vsega srca privoščim če kaj dobite; danes se mi je sanjalo o Vas.

Čevljar: (hitro) Kaj pa, kaj pa?

Smukovič: Da ste od enega posebnega človeka, ne v loteriji, kupili srečko.... in da ste zadeli in dobili deset tisuč.

Čevljar: (še hitrejšje) In ta poseben človek?

Smukovič: Jaz bi rekel, da je to prodajalec srečk. kaj li?

Mandelc: Jaz bi tudi to mislil, g. Podplatar.

Modrijan: Da, da Ambosolar bo to, g. Podplatar.

Čevljar: (se popraska za ušesi) Ej, fantje, bom pa poskusil. Tam je Ambosolar, koj, pridi sem!

Ambosolar: Tam ne moreš, Podplatar, ko je vse mokro sem pridi!

Čevljar: Saj res brez zamere, gospoda!

Dijaki: O, zakaj. (Pijo).

(V kotu pri mizi se sliši imenovanje števil).

Mandelc: Počakajmo fantje, da se prične debata.

Modrijan: Res je, le previdno na delo, počakajmo!

Smukovič: Jaz pa bi najraje kar smuknil.

Mandelc: I kaj pa, zakaj si pa Smukovič.

Italijan: Ma ti ga ne veš niš!

Mandelc: Ahá, zdaj so že blizu sredini debate, še malo, in odločilni trenotek bo tu!!

Italijan: Zakaj ga ne vzameš?

Podplatar: Zato, ker praviš — ti, — naj ga vzamem, ti prefarbana polenta!

Italijan: Kaj sem ga jaz, kaj sem ga jaz (grozi)?

Podplatar: Glej jo, revce, kako žuga, ti bom dal eno s kopitom po tistej tvojej buši.

Italijan: Jaz ti ga bom pa dal eno, eno (vdari). (Oba kričita in se bijeta: krčmar ju miri).

Mandelc: Fantje, odločilen trenotek! Desno kren! Po prstih ven! (Tiho odidejo).

Krčmar: Ampak bodita vendar pri miru, saj se bodeta lahko sporazumela, počakajta.

Podplatar: Pa vprašajmo »študente!

Italijan: Ma ga vprašajmo študenti!

Krčmar: (prestrašen) Kje pa so? Kje pa so? (teče ven, se vrne) Nikjer jih ni, kdo bo plačal vino, kje jih hočem iskati o ti frd....., pa kdo je tega kriv, kdo? Ti si kriv, ti, strela te odnesi, ti si kriv, presneti »brokuli«, pa ti, budalasti smolar, zdaj bodeta pa vidva plačala. (Kmet zopet vstopi) Oho vi, kje so pa vaši študentje?

Kmet: (pijan) Ja, ja, to so vam fantje, vsaj kaj plačajo za vino, ja, ja.

Krčmar: Kje pa so, kje pa so, oče?

K m e t: I (se ozre na prazno mizo),
Ježeš, saj so bili ravno prej tukaj. kam
so pa šli?

K r ě m a r: Na, ta ti je lepa.... Meni
nič mari, bodete pa vi plačali mesto njih,
meni nič mari.

K m e t: Jaz jaz? (Išče klobuk, da bi
odšel).

K r ě m a r: O to ne bo tako. Vi mo-
rate plačati, ali pa pokličem redarja.

K m e t: Hm, kaj pa bo ž njim? z re-
tarjem?

K r ě m a r: Na rotovž vas bo gnal.

K m e t: Kam? v tisto cerkev, ali kali?

K r ě m a r: Da, da, na rotovž...

K m e t: Oh Bog nas varuj, raje pla-
čam, raje plačam (išče denarje).

I t a l i j a n: Adijo sinjor!

K r ě m a r: O kaj še, kdaj si pa pla-
čal, ti taljanska potoglava....? Pa ti,
Podplatar, tudi! Vsak tretji del, kmeta
so oplahtali, vidva sta pa kriva, da so ga
oplahtali...; kar plačat, sicer drugo za-
godem. (Iščejo po mošnjičkih).

K m e t: O ti presneti študentje (maje
z glavo).

P o d p l a t a r: Namesto, da bi oni
meni plačali, moram pa jaz za nje (maje
z glavo).

C o m e s t á: Ma res, ti so še bolj briht-
ni kot moj pišulin.

(Zastor pade).

